

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

А.М.Собченко, аспірант

М.М.Ігнатенко, магістр

ВДНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Розглянуто концептуальні підходи щодо функціонування механізму державного управління в аграрному секторі економіки. Визначено сутність, розглянуто основні функції, принципи та особливості державного управління аграрної економіки. Досліджено складові елементи формування економічного механізму державного управління, що дало змогу обґрунтувати напрями вдосконалення державного управління аграрного сектора економіки.

Постановка проблеми. Будь-яка галузь економіки дуже чутлива до регуляторних дій органів державної влади, особливо це стосується аграрного сектора. Практика застосування механізму державного управління аграрного сектора свідчить про те, що вплив державних органів влади на економічні процеси в сільському господарстві не завжди є об'єктивним і обґрунтованим. Відсутність збалансування інтересів усіх суб'єктів державного управління та детальних обрахунків ефективності прийнятих регуляторних актів досить часто ускладнює соціально-економічну ситуацію в цілому в країні, призводить до нестабільності законодавства, зниження інвестиційної привабливості аграрного сектора та зменшення ділової активності в сільському господарстві.

Необхідність державного управління в аграрному секторі економіки як в Україні, так і в більшості розвинених країн світу зумовлено поглибленням розриву між суспільством та органами державної влади.

При цьому необхідно розуміти і те, що внутрішня державна підтримка аграрного сектора економіки обумовлена необхідністю і залежить від остаточного визначення її рівня, беручи до уваги вимоги Угоди про сільське господарство Світової

організації торгівлі (СОТ), яка своїми правилами регламентує позиції щодо скорочення розміру підтримки.

Стратегічною метою органів державної влади є визначення концептуальних підходів щодо функціонування механізму державного управління в аграрному секторі економіки та виведення його на рівень найбільш розвинутих в аграрному відношенні країн світу. Повною мірою це стосується розвитку аграрного сектора економіки регіонів, де комплексні соціально-економічні дослідження державного регулювання АПК проведено недостатньо.

Стан вивчення проблеми. Проблемам державного управління аграрного сектора економіки присвячено багато праць вчених і практиків. Результати цих досліджень висвітлено в роботах провідних науковців А. Дьоміна, В. Карсекіна, М. Корецького, Л. Дідківського, Л. Головка, С. Чистова, Дж. М. Кейнса та ін. Отримано вагомні наукові й практичні результати. Але ефективність аграрного сектора залишається низькою, виснажується природно-ресурсний потенціал, недостатньо відновлюється матеріально-технічна база, немає досвіду використання механізму державного управління аграрним сектором економіки.

Тому функціонування механізму державного управління в аграрному секторі економіки потребує концептуальних підходів з боку науковців.

Завдання та методика досліджень. Стаття присвячена дослідженню теоретичних проблем та розробці концептуальних підходів щодо формування механізму державного управління в аграрному секторі економіки. Виходячи з цього, завданням даного дослідження є визначення функцій, принципів та особливостей економічного розвитку аграрного сектора економіки.

Результати досліджень. Концептуальні підходи щодо функціонування механізму державного управління в аграрному секторі економіки регламентовано Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської

діяльності” з січня 2004 р., який фактично започаткував новий етап адміністративної реформи, тобто побудови сучасної та ефективної системи державного управління на всіх рівнях. Згідно з цим Законом державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності – це напрям державної політики, націлений на вдосконалення правового регулювання господарських відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України.

Регуляторна політика держави в аграрному секторі, як частина її загальної регуляторної діяльності, передбачає встановлення певних обмежень, норм і правил у діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Основною метою цих обмежень, норм і правил є сприяння підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, що виробляються та продаються українськими підприємствами на внутрішньому та зовнішньому ринках. При цьому виділяють загальну і специфічну регуляторну діяльність у галузі. До загальної відносять вплив органів державної влади на функціонування ринків, створення сприятливих умов для залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій, регулювання імпорту й експорту. До специфічної регуляторної діяльності, перш за все, належать заходи, що регулюють безпеку харчування людей, зокрема ветеринарний і фітосанітарний контроль сільськогосподарської продукції та продуктів харчування.

До того ж, необхідною передумовою економічного розвитку аграрного сектора економіки та агробізнесу в Україні є забезпечення належного державного управління та самоврядування на всіх рівнях влади та в масштабах усієї країни. На цей час оптимальними принципами самоврядування

є, зокрема, такі: децентралізація, делегування управлінських повноважень на нижчі рівні влади та субсидіарність функцій управління; регіональне самоврядування; прозорість і підзвітність діяльності; партнерські відносини між державним і приватним секторами.

Однак учасники парламентських слухань “Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування”, які відбулися 12 жовтня 2005 р., відзначили, що система побудови влади в Україні, з точки зору втілення конституційного принципу народовладдя, знаходиться у глибокій системній кризі.

Державне регулювання аграрного сектора в сучасних умовах господарювання в цілому переорієнтовується на функціональні засади, а реформування органів управління аграрним сектором зумовлено певними проблемами, з якими зіткнулися новостворені сільськогосподарські підприємства та селянські господарства під час прискорення аграрної реформи.

Поряд з цим у рамках адміністративної реформи відбувається розмежування функцій державного керівництва та господарського управління, які мають бути реалізовані принципово новими організаційними структурами, які б діяли виключно на засадах демократизації господарської діяльності в умовах приватної власності. Так, на базі Міністерства агропромислового комплексу України було утворено та почав працювати Департамент реформування сільського господарства, а в регіонах – обласні центри та районні відділи реформування сільського господарства. Основними завданнями центрів реформування стали: врегулювання відносин власності; формування інфраструктури аграрного ринку; моніторинг, аналіз та прогноз аграрної реформи.

Звідси важливим концептуальним підходом щодо державного управління в аграрному секторі економіки є створення національної мережі сільськогосподарської дорадчої служби. Сьогодні дорадчу діяльність треба сприймати як новий підхід демократичного управління розвитком аграрного сектора.

Вона є одним з найважливіших інструментів аграрної політики, покликаних сприяти розвитку малого підприємництва в сільській місцевості та ринкових відносин в аграрній сфері, підвищенню рівня життя сільського населення та відродженню соціальної інфраструктури села шляхом навчання, інформаційного забезпечення, професійного консультування, демонстраційних показів.

Сільськогосподарські дорадчі служби існують майже у 120 країнах світу. В Європейській хартії розвитку сільської місцевості визначено, що сільськогосподарське дорадництво є основним джерелом безперервного поповнення сільськогосподарських знань та проведення науково-прикладних досліджень.

Свого часу, а саме у 2001р., спільним наказом Мінагрополітики України, УААН та НАУ від 25 квітня 2001р. № 114/36/165 в Україні була затверджена Концепція становлення й розвитку мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні, а в червні 2004р. з'явився Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу службу", який визначив правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні.

На початок 2005 р. сільськогосподарські дорадчі служби було створено майже в усіх областях України та Автономній Республіці Крим згідно з проектами міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу, США, Великобританії, Канади, Німеччини, Данії. Однак через обмеженість можливостей вони не здатні були задовольнити дедалі більших потреб сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення в дорадчих послугах. Тому в червні 2005 р. розпорядженням Кабінету Міністрів № 210-р була схвалена Концепція Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на 2006-2009 рр., мета якої полягає в реалізації державної політики, спрямованої на задоволення потреб сільськогосподарських підприємств, особистих селянських і фермерських господарств, а також сільського населення у поглибленні професійних знань і вдосконаленні практичних навичок та під-

вищенні ефективності конкурентоспроможного господарювання.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що реформування системи органів виконавчої влади, які здійснюють державне управління в аграрному секторі, повинно йти шляхом перегляду та чіткого розмежування їхніх повноважень з наближенням до стандартів ЄС, а до основних їхніх функцій необхідно віднести такі: розроблення та впровадження з урахуванням положень загальнодержавних програм регіональних програм розвитку аграрного сектора; спрямування діяльності органів виконавчої влади на посилення стратегічного аналізу, прогнозування та моніторингу, інспекційних та контрольних функцій; взаємодія органів виконавчої влади з самоврядними галузевими та міжгалузевим об'єднаннями; підтримка розвитку національної мережі сільськогосподарських дорадчих служб на місцях.

До того ж, враховуючи те, що Україна намагається стати членом СОТ, потрібно звертати увагу на певні обмеження, які передбачає членство в цій організації. Але Україна співпрацює з ЄС з метою членства в цьому союзі. Звідси, розробляючи аграрну політику в Україні, необхідно враховувати зміни у спільній аграрній політиці ЄС. При цьому найбільш важливим є те, щоб аграрна політика України була послідовна, довгострокова, аби мати змогу впевнено приймати виважені рішення щодо залучення інвестицій, тому що нестійке політичне середовище лише поглиблює непевність і знижує ефективність функціонування всього аграрного сектора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запоточний І.В., Захарченко В.І. Державне регулювання регіональної економіки / За заг. ред. д.е.н., проф. Захарченка В.І. – Харків – Львів – Одеса: ТОВ «Одісей», 2003 р. – 592 с.
2. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 435 с.